

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA THƯ VIỆN – THÔNG TIN



**HOẠT ĐỘNG THÔNG TIN THƯ VIỆN
DÀNH CHO BẠN ĐỌC KHIẾM THỊ
TẠI THƯ VIỆN HÀ NỘI**

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

GIẢNG VIÊN HƯỚNG DẪN : TH.S. PHẠM THỊ PHƯƠNG LIÊN

SINH VIÊN THỰC HIỆN : NGUYỄN THỊ HỒNG VUI

LỚP : TV 42B

HÀ NỘI – 2014

LỜI CẢM ƠN

Để có thể hoàn thành được bài khóa luận tốt nghiệp này, đầu tiên cho em gửi lời cảm ơn đến toàn thể Thầy Cô khoa Thư viện-Thông tin trường Đại học Văn hóa Hà Nội những người đã hết lòng hết sức dìu dắt, dạy bảo em trong suốt những năm tháng học tại mái trường Văn hóa Hà Nội.

Em xin gửi lời cảm ơn chân thành nhất đến Cô giáo hướng dẫn Th.s Phạm Thị Phương Liên trong suốt thời gian vừa qua đã tận tình hướng dẫn, giúp đỡ để em có thể hoàn thành tốt bài khóa luận tốt nghiệp này.

Qua đây, em cũng xin gửi lời cảm ơn đến toàn bộ các Cô, Chú, Anh, Chị tại Thư viện Hà Nội đã trực tiếp hướng dẫn, chỉ bảo và đã cho em nhiều kinh nghiệm quý báu trong suốt thời gian thực tập tại thư viện.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng để thực hiện đề tài một cách tốt nhất. Song do hạn chế về thời gian và kinh nghiệm còn non nớt nên không thể tránh khỏi những thiếu sót nhất định. Em rất mong được sự góp ý của Thầy, Cô và các bạn để khóa luận được hoàn chỉnh hơn.

Em xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, ngày 23 tháng 5 năm 2014

MỤC LỤC

1. Tính cấp thiết của đề tài	6
2. Mục đích nghiên cứu.....	8
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	9
4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu	9
5. Cấu trúc bài khóa luận.....	10
Chương 1	11
THƯ VIỆN HÀ NỘI VÀ HOẠT ĐỘNG THÔNG TIN THƯ	
VIỆN PHỤC VỤ BẠN ĐỌC KHIẾM THỊ.....	11
1.1 Người khiếm thị và ý nghĩa của việc cung cấp thông tin cho người khiếm thị	11
1.1.1 Khái niệm người khiếm thị	11
1.1.2 Tình hình người khiếm thị ở thành phố Hà Nội.....	13
1.1.3 Ý nghĩa của việc cung cấp thông tin cho người khiếm thị	16
1.1.4 Đặc điểm nhu cầu thông tin của người khiếm thị	20
1.2 Thư viện Hà Nội và những yếu tố ảnh hưởng đến dịch vụ thông tin thư viện phục vụ bạn đọc khiếm thị.....	22
1.2.1 Khái quát về Thư viện Hà Nội	22
1.2.2 Những yếu tố ảnh hưởng đến hoạt động thông tin thư viện phục vụ bạn đọc khiếm thị tại Thư viện Hà Nội.....	31
Chương 2	39
THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG THÔNG TIN THƯ VIỆN	
PHỤC VỤ BẠN ĐỌC KHIẾM THỊ TẠI THƯ VIỆN HÀ NỘI.....	39
2.1 Xây dựng và phát triển vốn tài liệu dành cho bạn đọc khiếm thị tại Thư viện Hà Nội.....	39

2.2 Xử lý và tổ chức phục vụ cho bạn đọc khiếm thị tại Thư viện Hà Nội.....	47
2.2.1 Xử lý tài liệu.....	47
2.2.2 Tổ chức kho.....	51
2.2.3 Tổ chức bộ máy tra cứu	52
2.3 Dịch vụ thông tin thư viện phục vụ bạn đọc khiếm thị tại Thư viện Hà Nội.....	59
2.3.1 Dịch vụ cung cấp tài liệu tại chỗ.....	59
2.3.2 Luân chuyển tài liệu.....	61
2.3.3 Tuyên truyền giới thiệu sách.....	63
2.4 Nhận xét	64
2.4.1 Kết quả đạt được	64
2.4.2 Hạn chế.....	65
Chương 3	69
GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG CHẤT LƯỢNG HOẠT ĐỘNG THÔNG TIN THƯ VIỆN PHỤC VỤ BẠN ĐỌC KHIẾM THỊ TẠI THƯ VIỆN HÀ NỘI	69
3.1 Tăng cường nguồn lực thông tin đặc thù phục vụ bạn đọc khiếm thị.....	69
3.2 Đa dạng hoá các sản phẩm và dịch vụ thông tin phục vụ bạn đọc khiếm thị.....	70
3.3 Đào tạo đội ngũ cán bộ thư viện phục vụ bạn đọc khiếm thị.	72
3.4 Tuyên truyền quảng bá về các sản phẩm và dịch vụ thông tin viện tới bạn đọc khiếm thị.....	74
3.5 Đầu tư kinh phí phát triển vốn tài liệu và trang thiết bị hỗ trợ ...	75

3.6 Xã hội hóa công tác phục vụ bạn đọc khiếm thị	75
KẾT LUẬN	78
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	79
PHỤ LỤC	82

LỜI NÓI ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Thông tin, tri thức đóng vai trò quan trọng trong cuộc sống của mỗi người. Tiềm năng phát triển của mỗi người phụ thuộc vào khả năng khai thác thông tin của họ. Hơn thế, trong giai đoạn bùng nổ thông tin như hiện nay tiềm lực quốc gia bị chi phối bởi khả năng khai thác thông tin của quốc gia đó. Hoạt động thông tin thư viện với mục tiêu cuối cùng là đáp ứng đầy đủ nhu cầu thông tin của bạn đọc vì thế có vai trò quan trọng trong sự phát triển của mỗi người và toàn xã hội. Tuy nhiên, trong xã hội không phải ai cũng có đủ điều kiện để có thể tiếp cận thông tin và nguồn thông tin, đặc biệt là những người khiếm thị. Đối với những người bình thường đã gặp khá nhiều khó khăn trong việc tiếp cận đến nguồn tin có chất lượng, thì đối với người khiếm thị, công việc đó lại càng khó khăn hơn gấp bội, họ dễ bị “đói thông tin”, “đói tri thức”.

Trong các loại hình thư viện thì thư viện công cộng với vốn tài liệu tổng hợp thuộc mọi ngành, lĩnh vực khoa học có trách nhiệm phục vụ rộng rãi mọi đối tượng bạn đọc. Bạn đọc tại thư viện công cộng vô cùng đa dạng nhiều lứa tuổi, trình độ, nghề nghiệp... Trong số đó, thư viện cần quan tâm tới nhóm đối tượng bạn đọc đặc biệt đó chính là những người khiếm thị. Những người khiếm thị có nhu cầu tìm hiểu kiến thức hoặc muốn đọc sách là một đòi hỏi tất yếu và cũng là một yếu tố quan trọng giúp họ hòa nhập cộng đồng.

Trách nhiệm của thư viện công cộng đối với hoạt động phục vụ bạn đọc khiếm thị được quy định tại điều 2 khoản 4 của Nghị định số 72/NĐ-CP

ngày 6 tháng 8 năm 2002 của Chính phủ, quy định chi tiết thi hành Pháp lệnh Thư viện như sau: “...**Thư viện công cộng** có trách nhiệm phối hợp với Hội người mù xây dựng bộ phận sách, báo bằng chữ nổi và các dạng tài liệu đặc biệt khác **phục vụ cho người khiếm thị**...”. Trên cơ sở đó, Vụ Thư viện (Bộ Văn hóa- Thông tin) đã chỉ đạo hệ thống thư viện công cộng phối hợp chặt chẽ với chi hội người mù tại địa phương quan tâm đến đối tượng bạn đọc đặc biệt này. Thư viện Hà Nội là thư viện tiên phong trong hoạt động đó, những năm qua, bằng sự nỗ lực của mình Thư viện Hà Nội đã có nhiều đóng góp tích cực trong việc tạo ra các sản phẩm dịch vụ để phục vụ bạn đọc khiếm thị. Tuy nhiên, đối với bạn đọc đặc biệt này Thư viện Hà Nội cần nghiên cứu đổi mới và hoàn thiện về mọi mặt, đặc biệt là hoạt động thông tin thư viện để làm tốt hơn trách nhiệm của mình..

Gần đây, do những đòi hỏi bức thiết từ thực tiễn công tác phục vụ thông tin cho người khiếm thị nên nhiều đơn vị đã có một số các đề tài, công trình nghiên cứu, hội thảo nghiên cứu và trao đổi về nhiều khía cạnh khác nhau của công tác phục vụ bạn đọc khiếm thị. Có thể khái quát một số công trình nghiên cứu như:

- “*Công tác phục vụ bạn đọc khiếm thị tại Thư viện Thành phố Hà Nội*” của tác giả Nguyễn Diệp Hà.

- “*Nhu cầu tin và khả năng đáp ứng thông tin cho người khiếm thị tại Thư viện Hà Nội*” của tác giả Nguyễn Chí Trung.

- “*Thư viện dành cho người khiếm thị*” của tác giả Nguyễn Ngọc Nguyên.

- “*Tìm hiểu các loại hình sản phẩm và dịch vụ thông tin phục vụ người khiếm thị trên thế giới*” của tác giả Trần Thị Thanh Vân.

Ngoài ra còn có rất nhiều các cuộc hội thảo bàn về vấn đề này như: hội thảo do Vụ thư viện thuộc Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch tổ chức với nội dung “*Tăng cường và nâng cao chất lượng các dịch vụ thư viện công cộng phục vụ người khiếm thị*”.

Qua nghiên cứu, tác giả nhận thấy các công trình này vẫn chỉ thiên về việc nghiên cứu từng khía cạnh của đối tượng nghiên cứu mà chưa có cái nhìn cụ thể và bao quát về hoạt động thông tin thư viện dành cho bạn đọc khiếm thị, cụ thể là tại Thư viện Hà Nội. Nhận thức được điều đó nên tác giả lựa chọn đề tài: “**Hoạt động thông tin thư viện dành cho bạn đọc khiếm thị tại Thư viện Hà Nội**” làm đề tài khóa luận tốt nghiệp của mình.

2. Mục đích nghiên cứu

**Mục đích*

Khóa luận nhằm mục đích làm rõ thực trạng hoạt động thông tin thư viện phục vụ bạn đọc khiếm thị ở Thư viện Hà Nội hiện nay. Trên cơ sở đó, đề xuất tìm ra những giải pháp phát triển chất lượng của hoạt động thông tin thư viện, đáp ứng tốt hơn nhu cầu của đối tượng bạn đọc đặc biệt này.

**Nhiệm vụ*

- Tìm hiểu ý nghĩa của việc phục vụ bạn đọc khiếm thị, vai trò và trách nhiệm của Thư viện Hà Nội trong việc phục vụ nhu cầu thông tin cho bạn đọc khiếm thị.

- Khái quát nhu cầu sử dụng tài liệu và phương pháp tiếp cận thông tin của bạn đọc khiếm thị.

-Tìm hiểu cách thức tổ chức tài liệu và hệ thống dịch vụ thông tin thư viện phục vụ bạn đọc khiếm thị ở Thư viện Hà Nội.

-Đánh giá về hiện trạng vốn tài liệu (bao gồm hình thức, nội dung, chất lượng), cách xử lý, tổ chức, bảo quản và dịch vụ thông tin thư viện phục vụ bạn đọc khiếm thị ở Thư viện Hà Nội.

- Đưa ra những giải pháp khả thi nhằm tăng cường chất lượng hoạt động thông tin thư viện phục vụ bạn đọc khiếm thị ở Thư viện Hà Nội hiện nay.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Hoạt động thông tin thư viện bao gồm các công đoạn: xây dựng vốn tài liệu, xử lý tài liệu, dịch vụ thông tin thư viện dành cho bạn đọc khiếm thị tại Thư viện Hà Nội trong giai đoạn hiện nay.

Tuy nhiên, do thời gian nghiên cứu có hạn nên tác giả đi sâu phân tích vào 2 vấn đề chính là: vốn tài liệu và dịch vụ thông tin thư viện.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

** Cơ sở lý luận:*

Dựa trên quan điểm chủ nghĩa Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh, các chỉ thị, Nghị quyết của Đảng, Nhà nước và các kết quả điều tra, nghiên cứu.

** Phương pháp nghiên cứu:*

Khóa luận sử dụng các phương pháp chủ yếu sau:

+ Phương pháp khảo sát thực tế tại Thư viện Hà Nội, đặc biệt là tại phòng đọc dành cho bạn đọc khiếm thị.

+ Phương pháp phỏng vấn trực tiếp bạn đọc khiếm thị và cán bộ thư viện.

+ Phân tích, tổng hợp, thống kê số liệu điều tra.

+ Phương pháp phân tích các tài liệu liên quan đến tài liệu và dịch vụ dành cho bạn đọc khiếm thị.

5. Cấu trúc bài khóa luận

Ngoài các phần mở đầu, lời cảm ơn, mục lục, danh mục tài liệu tham khảo và các phụ lục, khóa luận được chia làm 3 chương chính sau:

Chương 1: Thư viện Hà Nội và hoạt động thông tin thư viện phục vụ bạn đọc khiếm thị.

Chương 2: Thực trạng hoạt động thông tin thư viện phục vụ bạn đọc khiếm thị tại Thư viện Hà Nội.

Chương 3: Giải pháp tăng cường chất lượng tài liệu và dịch vụ thông tin thư viện phục vụ bạn đọc khiếm thị tại Thư viện Hà Nội.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Pháp lệnh Thư viện số 31/2000/PL-UBTVQH 10 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội, có hiệu lực ngày 01 tháng 04 năm 2001.
2. Pháp lệnh về người tàn tật số 06/1998/Pl-UBTVQH10 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội, có hiệu lực ngày 01 tháng 11 năm 1998
3. Nguyễn Thị Bắc (2005), Dịch vụ thư viện cho người khiếm thị: cầm nang thực hành tốt nhất, thư viện Khoa học Tổng hợp Tp. Hồ Chí Minh.
4. Nguyễn Việt Chức (2001), 45 năm phấn đấu và trưởng thành của Thư viện Hà Nội, Tập san Thư viện số 4.
5. Nguyễn Diệp Hà (2009), Công tác phục vụ bạn đọc khiếm thị tại Thư viện Hà Nội.
6. Nguyễn Thị Hồng Nhị (2004), Thư viện dành cho người mù: Hướng dẫn của IFLA về dịch vụ thư viện cho người mù chữ nổi. Tập san Thư viện, số 2, tr 46-48
7. Trần Kim Thư (1999), Phòng đọc khiếm thị: một địa chỉ văn hoá cho người mù , Tập san Thư viện, số 4, tr.29-30.
8. Trần Thị Thanh Vân (2011), Tìm hiểu các loại hình sản phẩm và dịch vụ thông tin phục vụ người khiếm thị trên thế giới, Tạp chí Thư viện Việt Nam số 3, tr. 29-33.
9. Trần Thị Thanh Vân (2000), Thư viện nói dành cho người khiếm thị, Tập san thư viện số 1, tr.45

Website:

10. Thư viện Hà Nội: <http://www.thuvienhanoi.org.vn>

11. Bách khoa toàn thư mở Wikipedia <http://vi.wikipedia.org>

12. Hội người mù Việt nam: <http://hnm.org.vn/>

13. các dạng khiếm thị, các nguyên nhân và ảnh hưởng đến khả năng và nhu cầu đọc.

http://www.gslhcm.org.vn/contents/hoat_dong_khiem_thi/tai_lieu/dv_tv_cho_nguoi_khiem_thi/cam_nang_thuc_hanh_tot_nhat/contents/4#4.1

14. Hà Nội hưởng ứng ngày Thị giác thế giới.

<http://t5g.org.vn/?u=dt&id=3044>

15. Ngày thị giác thế giới: cứ 5 giây trên thế giới có thêm 1 người mù.

<http://caritasphucuong.org/tin-xa-hoi/doi-song-xa-hoi/ngay-thi-giac-the-gioi-cu-5-giay-tren-the-gioi-co-them-1-nguoi-bi-mu/>

16. Sản phẩm và dịch vụ thông tin thư viện.

<http://dnulib.edu.vn/index.php/vi/nghiep-vu/cataloging/item/32-san-pham-thong-tin>

17. Thiếu sách cho người khiếm thị.

http://www.dphanoi.org.vn/index.php?option=com_content&task=view&id=2718